

Μνημοτεχνικές και άλλες ψυχογεωγραφίες ‘πετάγματος’

Σοφία Ντώνα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Σοφία Ντώνα αφηγείται τη ρευστότητα των σωμάτων που δεν επιβεβαιώνουν το φύλο σε ετεροκανονικά πλαίσια μέσα από τον τρόπο με τον οποίο οι αναμνήσεις ερμηνεύονται στο χρόνο και το χώρο. Το κείμενο είναι επίσης ένας φόρος τιμής στον Ζακ Κωστόπουλο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ

Ζακ Κωστόπουλος, queer ακτιβισμός, κρατική καταστολή, μνημοτεχνική

New articles in this journal are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 United States License.

This journal is published by [Pitt Open Library Publishing](#).

ΜΝΗΜΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΨΥΧΟΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ 'ΠΕΤΑΓΜΑΤΟΣ'

Στο βιβλίο της 'Η Τέχνη της Μνήμης' η Frances A. Yates αναφέρεται στην ιστορία της μνημοτεχνικής, την άσκηση της μνήμης μέσα από διάφορες τεχνικές αποτύπωσης θέσεων και εικόνων, όπου ο χώρος, η αρχιτεκτονική κτιρίων και η πόλη χρησιμοποιούνται ως μέθοδοι ανάκλησης της μνήμης.

Ο ποιητής Σιμωνίδης είναι εκείνος που πρώτος συνδέει τη μνήμη με τις εικόνες και τις θέσεις. Κατά τη διάρκεια ενός δείπνου όπου η στέγη πέφτει και καταπλακώνει το τραπέζι και τους ανθρώπους που δείπνούν, ο Σιμωνίδης καταφέρνει να αναγνωρίσει τα παραμορφωμένα πτώματα ανακαλώντας και υποδεικνύοντας τις θέσεις όπου καθόντουσαν.

Οι αρχαίοι ρήτορες χρησιμοποιούν την αρχιτεκτονική και την πόλη ως μνημονικό σύστημα. Φαντάζονται ένα κτίριο με πολλά δωμάτια, και σε κάθε δωμάτιο τοποθετούν μια εικόνα που συνδέεται με αυτό που θέλουν να ανακαλέσουν. Καθώς διασχίζουν με τη φαντασία τους το κτίριο και επισκέπτονται ένα ένα τα δωμάτια, μπορούν να θυμούνται με τη σειρά αυτά που θέλουν να αφηγηθούν, τα επιχειρήματα και τις θέσεις τους. Την διαδικασία περιγράφει ο Ρωμαίος ρήτορας και παιδαγωγός Κοϊντιλιανός στο *Institutio oratoria*:

"(...) Οι θέσεις επιλέγονται και σημειώνονται με τη μεγαλύτερη δυνατή ποικιλία, όπως ένα μεγάλο σπίτι χωρισμένο σε πολλά δωμάτια. (...) Η πρώτη έννοια τοποθετείται λόγου χάρη στο προαύλιο ή στον πρόδρομο, η δεύτερη στο άτριο, οι υπόλοιπες στη σειρά γύρω από το κατάκλυστρο, όχι μόνο σε υπνοδωμάτια και αίθουσες υποδοχής αλλά και σε αγάλματα και άλλα αντικείμενα..."

Αυτό που, καθώς είπα, γίνεται σε ένα σπίτι μπορεί να γίνει και σε δημόσια κτίρια ή περπατώντας σε μια πόλη. Με τον ίδιο τρόπο που θα περάσουμε τα δωμάτια ενός σπιτιού ή ενός δημόσιου κτιρίου μπορούμε να περπατήσουμε στους δρόμους μιας πόλης απομνημονεύοντας τις θέσεις μας."

Μπορούμε να σκεφτούμε άραγε αυτήν εδώ την πόλη σαν μια τέτοια; Να φανταστούμε πως περπατάμε σε αυτούς τους δρόμους που περπάτησε, κρύφτηκε, ξυλοκοπήθηκε και χάθηκε ο Ζακ, κι αυτό το περπάτημά μας να γίνεται ένας τρόπος διαρκούς ανάκλησης της μνήμης;

Οι πορείες, τα σώματα, οι φωνές, τα επαναλαμβανόμενα συνθήματα που συνοδεύονται από *Voguing*, αλλά και εκείνα που διαρκώς γράφονται στους τοίχους, οι παρελάσεις των κοριτσιών με το δικό τους *silly walk* και ρυθμό, η περφόρμανς των Χιλιανών γυναικών που εξαπλώνεται στους δημόσιους χώρους διάφορων πόλεων δείχνοντας με το δάχτυλο τα κτίρια, όλα αυτά αναμετρώνται με την πόλη και ανακαλούν τη μνήμη.

Μπορούμε ίσως να φανταστούμε μια νέα ψυχογεωγραφία μνημοτεχνικής στην πόλη, στην Γλάδστωνος, στην Πατησίων, στην Ομόνοια, με τα σώματά μας, ίσως με δωδεκάποντα, ίσως κλωτσώντας τα κτίρια, ίσως με το τακούνη να σφηνώνεται ανάμεσα στους κυβόλιθους του πεζοδρόμου, στις γκιλοτίνες των βαρέως τύπου ρολών των καταστημάτων και στις πόρτες ασφαλείας.

Ίσως να φανταστούμε και άλλες ψυχογεωγραφίες 'πετάγματος', όπως αυτές των μαγισσών στο χαρακτηριστικό στο βιβλίο της Silvia Federici, όπου αλείφοντας το σώμα τους με μαγικές πομάδες (ίσως και να ήταν γκλίτερ) πετούν με τις σκούπες τους πάνω από τα σπίτια. Πάνω από τα καταστήματα και τα κτίρια της πόλης που δεν μπόρεσαν να γίνουν άσυλα για τον Ζακ.

Λίγο πιο βόρεια από την Κίρρα Φωκίδας, το χωριό που κηδεύτηκε η Ζάκι, υπάρχει ένα σύμπλεγμα βουνών, τα Βαρδούσια. Τα δυο χωριά που βλέπουν το βουνό από τη μία και την άλλη πλευρά το ονομάζουν διαφορετικά. Για τις κατοίκους στους Πενταγιούς είναι το βουνό των πεθαμένων, ενώ για τις Μαυρολιθαριώτισσες είναι η ωραία κοιμημένη. Ο Ζακ είναι και τα δύο, η ωραία κοιμημένη που παίρνει στους ώμους της όπως κοιμάται και τις υπόλοιπες νεκρές, ορίζοντας μια γεωγραφία της μνήμης.

Σοφία Ντώνα

Καλλιτέχνης και Αρχιτέκτονας

